

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Žamberk

Zpracovatel:
Odborný tým Projektu

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přinášejí důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

SO ORP Žamberk leží v Pardubickém kraji a tvoří 1 z 15ti správních obvodů (dále jen SO) tohoto kraje. Všemi následujícími parametry se řadí mezi zhruba středně velké obvody kraje:

- rozlohou 282 km²;
- počtem 27 obcí;
- počtem obyvatel 29.284, z nichž 6.057 žije v jádrovém městě.

Tabulka 1: Komparace vybraných SO ORP v Pardubickém kraji

Území SO ORP	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Žamberk	27	29 284	6 057	282
Králíky	5	8 910	4 444	159
Lanškroun	22	23 101	10 124	275
Litomyšl	35	26 841	10 178	337
Ústí nad Orlicí	16	26 642	14 472	191
Vysoké Mýto	40	32 602	12 429	282
Průměr za kraj	30	34 429	16 546	301

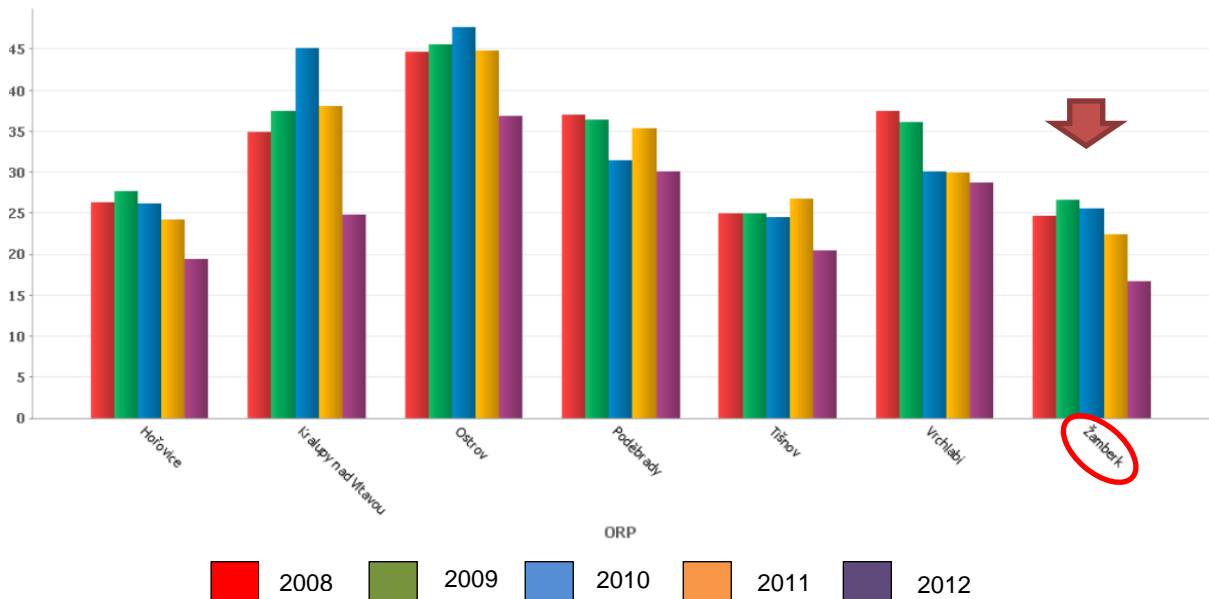
Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdviženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP Pardubického kraje a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obyvatel SO, počtem obcí SO a počtem obyvatel jádrového města):

- SO ORP s počtem obyvatel v intervalu 28.000 až 30.600 obyvatel (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Hořovice, Kralupy n. Vltavou, Ostrov, Poděbrady, Tišnov, Vrchlabí);
- SO ORP s počtem obcí ve správním obvodu 26 až 27 obcí (celkem 7 srovnatelných SO ORP: Blatná, Dobruška, Milevsko, Nepomuk, Náměšť n. Oslavou, Tachov, Teplice);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce 5.800 až 6.300 (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Hustopeče, Kostelec n. Orlicí, Moravský Krumlov, Podbořany, Slavkov u Brna, Vítkov).

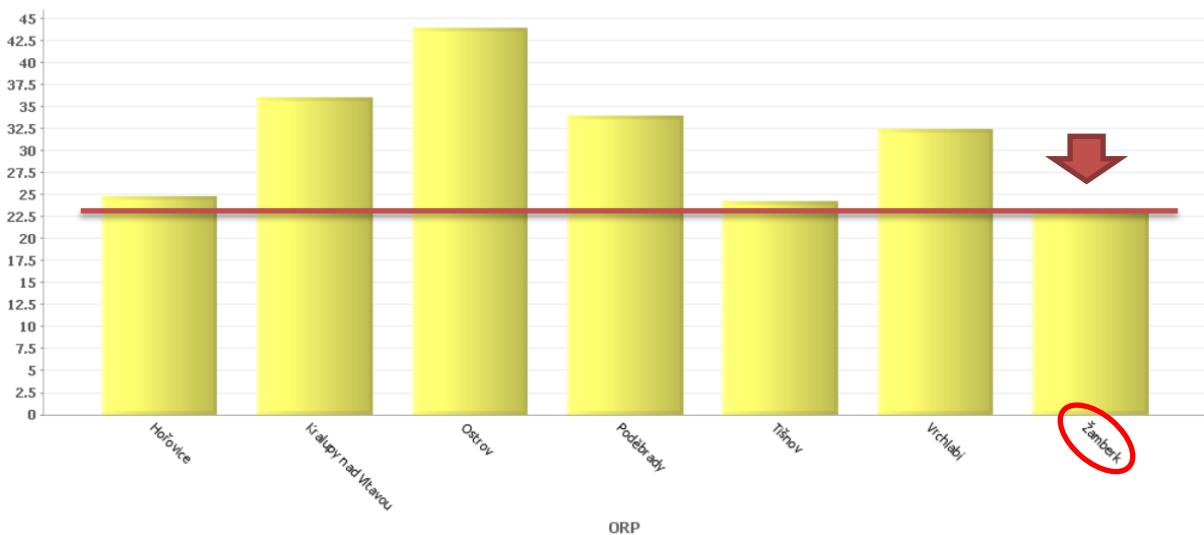
2. Ekonomická výkonnost

Mezi ekonomickými ukazateli je zajímavé se u SO ORP Žamberk blíže podívat na **úroveň běžných výdajů na obyvatele**, která byla sledována mezi lety 2008 – 2012. Jejich výše odráží náklady každodenního provozu obvodu. Jak je z níže uvedeného obrázku zřejmé, u žamberského obvodu patřily tyto výdaje z celé skupiny srovnávaných SO ORP s obdobným počtem obyvatel k nejnižším, v letech 2009, 2011 a 2012 byly zcela nejnižší. Jejich průměrná výše (která je v obrázku č. 2 zvýrazněna červenou linií) je rovněž nejnižší, a to ca 23 tis. Kč/obyv.

Obrázek 1: Běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 28.000 – 30.600) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

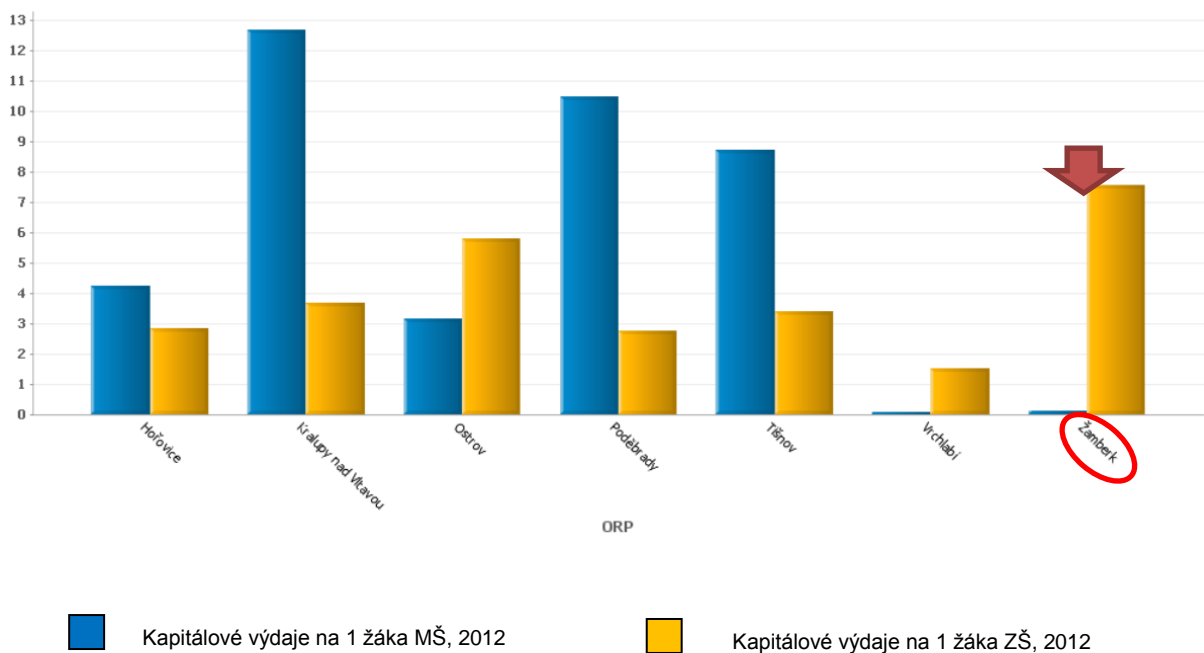
Obrázek 2: Průměrné běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 28.000 – 30.600) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

3. Předškolní a školní vzdělávání

V oblasti předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Žamberk zejména porovnání **kapitálových výdajů na žáky základních a mateřských škol**. Tyto výdaje vyjadřují výši finančních prostředků vynaložených na investiční záměry v přepočtu na žáka. Zatímco u MŠ byly tyto výdaje naprosto minimální: 0,01 tis. Kč/žáka, u ZŠ byly naopak nejvyšší mezi srovnávanými obvody (zvolenými dle kritéria podobného počtu obyvatel): 7,5 tis. Kč/žáka. Analogické závěry by přineslo srovnání i mezi skupinou obvodů s obdobnou velikostí jádrové obce.

Obrázek 3: Běžné a kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 28.000 – 30.600) na žáka MŠ a ZŠ (v tis. Kč)

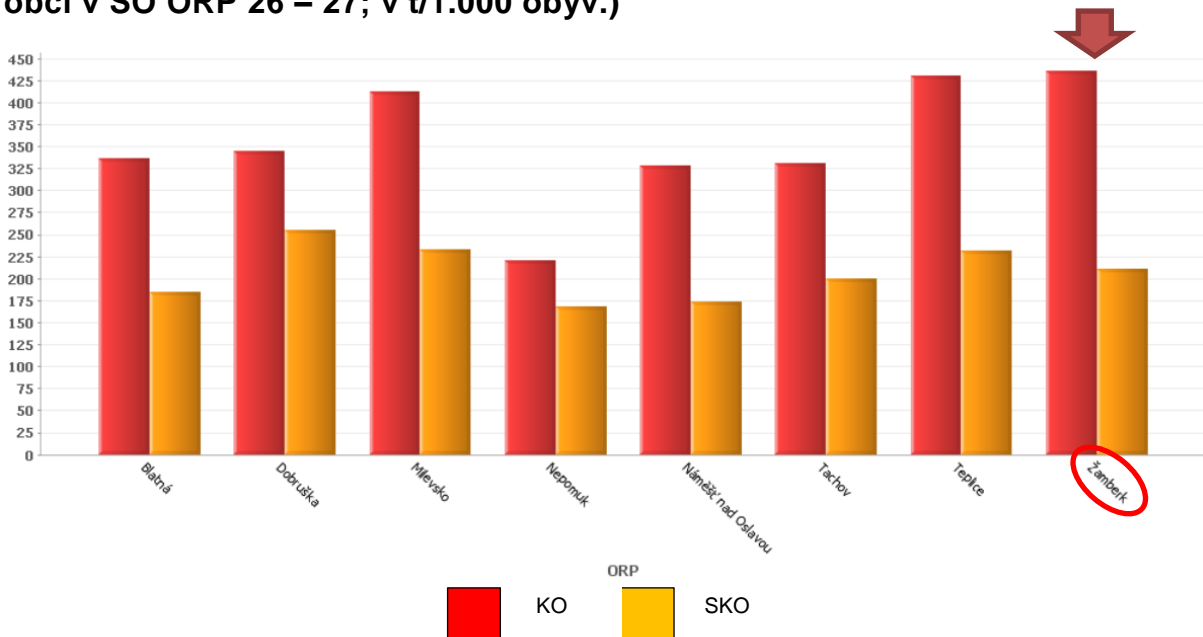

4. Odpadové hospodářství

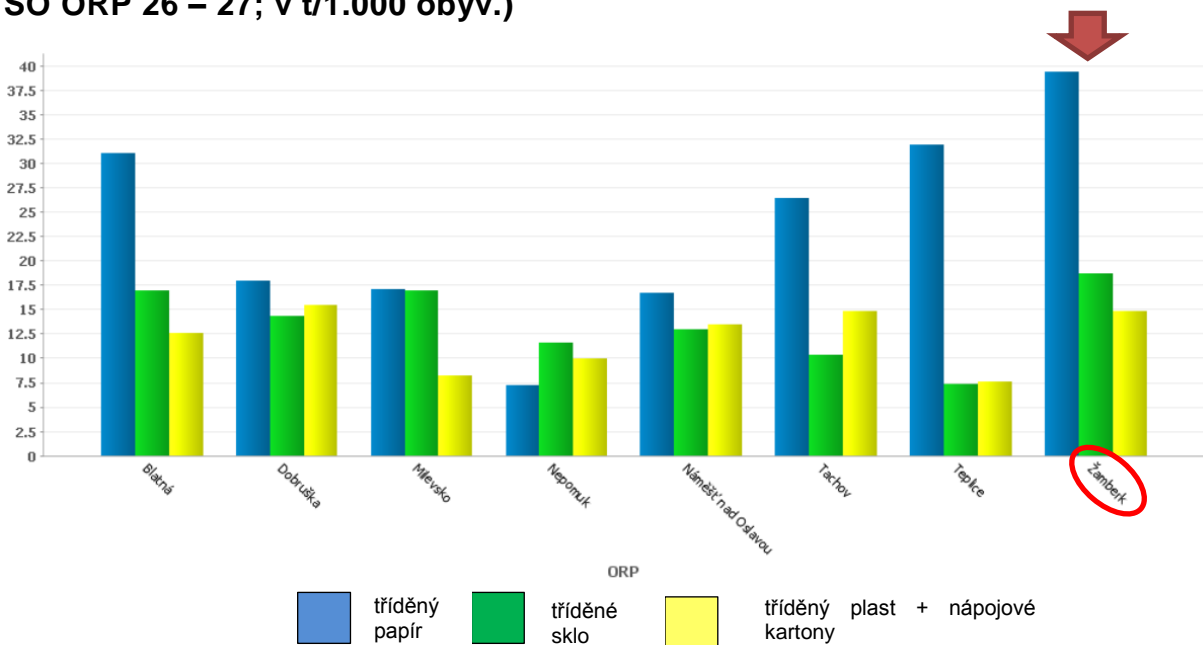
U odpadového hospodářství je z hlediska benchmarkingu významné srovnání **měrné produkce komunálního odpadu (KO) a směsného komunálního odpadu (SKO) a tříděného odpadu** s dalšími obvody ORP vybranými dle kritéria počtu obcí. Produkce KO je u SO ORP Žamberk v uvedeném výběru největší (ca 435 t/obyv.), produkce SKO zhruba průměrná (ca 210 t/obyv.). Nejvyšší je i produkce tříděných položek: papíru ca 40 t/1.000 obyv. a skla 18,6 t/1.000 obyv. Množství vyprodukovaného tříděného plastu včetně nápojových kartonů je průměrné – 14,7 t/1.000 obyv. Obdobné závěry přináší i srovnání mezi ostatními krajskými obvody. Celkově to vede k nejnižšímu **podílu SKO na KO** – 47,3% v dané skupině. Viz obrázky 2 až 4.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

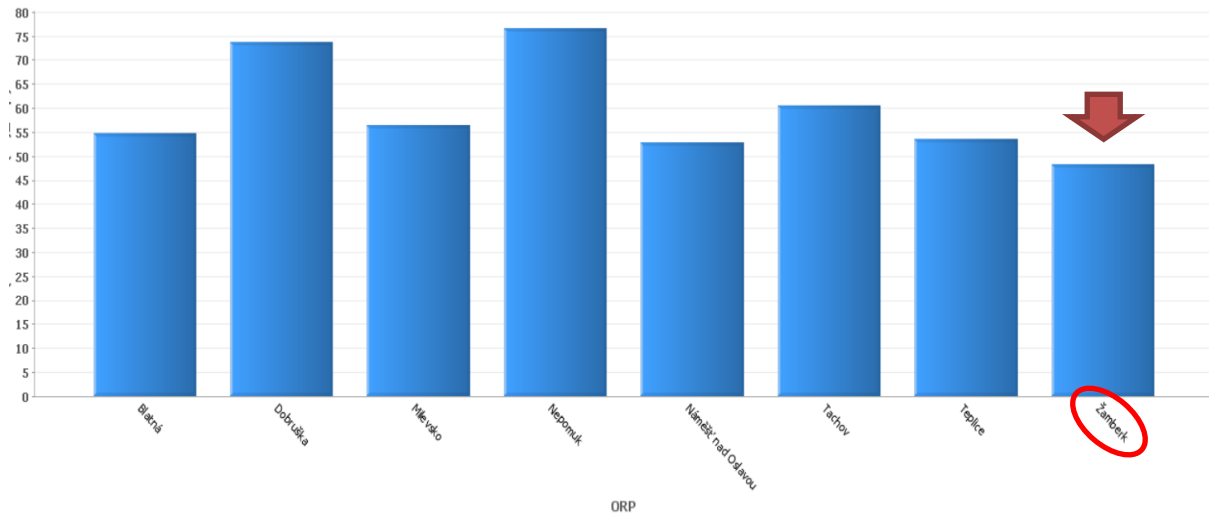
Obrázek 4: Měrná produkce KO a SKO vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 26 – 27; v t/1.000 obyv.)

Obrázek 5: Měrná produkce tříděného papíru, tříděného skla, tříděného plastu + nápojových kartonů vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 26 – 27; v t/1.000 obyv.)

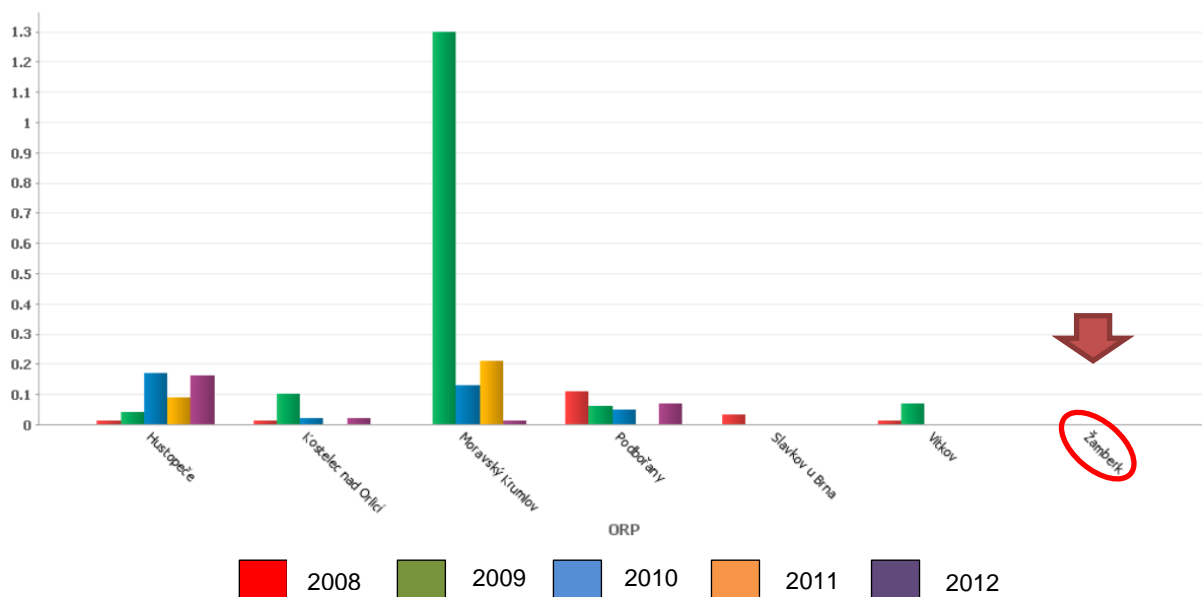
Obrázek 6: Podíl SKO na KO vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 26 – 27; v %)

5. Sociální služby

Z pohledu sociálních služeb je vhodné vyzdvihnout srovnání **kapitálových výdajů na obyvatele**, jež představují investiční nákupy a investiční transfery, které jsou spojeny s poskytováním sociálních služeb. Situace u SO ORP Žamberk je ovšem zcela limitní, neboť tyto výdaje dosahují **nulové hodnoty** ve všech sledovaných letech 2008-2012 (!). I když některé další srovnávané SO ORP také nevykazují velké kapitálové výdaje na sociální služby (např. SO ORP Vítkov nebo Slavkov u Brna), přesto byly v této oblasti alespoň minimálně aktivní.

Obrázek 7: Kapitálové výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 5.800 – 6.300 obyvj.) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyvj./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP Žamberk	
základní charakteristika	<p>v Pardubickém kraji je správní obvod ORP Žamberk zhruba středně velký:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlohou největší • z hlediska počtu obcí • z hlediska počtu obyvatel
ekonomická výkonnost	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nízké běžné výdaje na obyvatele
předškolní a školní vzdělávání	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nízké kapitálové výdaje na žáky MŠ • vysoké kapitálové výdaje na žáky ZŠ
odpadové hospodářství	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoká měrná produkce KO • vysoká produkce tříděného papíru a skla • nízký podíl SKO na KO
sociální služby	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nulové kapitálové výdaje na sociální služby na obyvatele

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad